

Cauza C-356/21

Cerere de decizie preliminară

Data primirii:

7 iunie 2021

Instanța de trimitere:

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie [Tribunalul Districtual al Orașului Varșovia] (Polonia)

Data depunerii:

16 martie 2021

Reclamant:

J.K.

Pârâtă:

TP S.A.

[omissis]

Varșovia, 16 martie 2021

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie [Tribunalul Districtual al Orașului Varșovia]

din Varșovia

[omissis]

[omissis]

CERERE DE DECIZIE PRELIMINARĂ

În conformitate cu ordonanța pronunțată la 16 martie 2021, Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy [Tribunalul Districtual al Orașului Varșovia] solicită, în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, un răspuns la următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 3 alineatul (1) literele (a) și (c) din Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO L 303, p. 16[, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 7]) trebuie interpretat în sensul că permite excluderea din domeniul de aplicare al acestei directive și, în consecință, excluderea de asemenea a aplicării sancțiunilor instituite în dreptul intern în temeiul articolului 17 din directiva menționată a libertății de alegere a cocontractantului, în măsura în care aceasta nu se bazează pe sex, origine rasială, origine etnică sau naționalitate, în situația în care discriminarea s-ar manifesta prin refuzul de a încheia un contract de drept civil în temeiul căruia munca ar fi prestată de o persoană fizică care desfășoară o activitate economică nesalariată, dacă motivul acestui refuz ar fi orientarea sexuală a potențialului cocontractant?”

[omissis]

Motivare [omissis]

A. PĂRȚILE ȘI REPREZENTANȚII ACESTORA

Reclamant: J.K.

[omissis]

Pârâtă: TP S.A.

[omissis]

B. DISPOZIȚII RELEVANTE ALE UNIUNII EUROPENE

Tratatul privind Uniunea Europeană [omissis]

Articolul 2. Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați.

Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO L [omissis] 303, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 7) – denumită în continuare „Directiva 2000/78/CE”

Articolul 1. Prezenta directivă are ca obiectiv stabilirea unui cadru general de combatere a discriminării pe motive de apartenență religioasă sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, în ceea ce privește

încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, în vederea punerii în aplicare, în statele membre, a principiului egalității de tratament.

Articolul 3

1. În limitele competențelor conferite Comunității, prezenta directivă se aplică tuturor persoanelor, atât în sectorul public, cât și în cel privat, inclusiv organismelor publice, în ceea ce privește:

a) condițiile de acces la încadrare în muncă, la activități nesalariate sau la muncă, inclusiv criteriile de selecție și condițiile de recrutare, oricare ar fi ramura de activitate și la toate nivelurile ierarhiei profesionale, inclusiv în materie de promovare;

b) accesul la toate tipurile și la toate nivelurile de orientare și de formare profesională, de perfecționare și de recalificare, inclusiv dobândirea unei experiențe practice;

c) condițiile de încadrare și de muncă, inclusiv condițiile de concediere și de remunerare;

d) afilierea la și angajarea într-o organizație a lucrătorilor sau patronatului, sau orice organizație ai cărei membri exercită o anumită profesie, inclusiv avantajele obținute de acest tip de organizație.

Articolul 17. Statele membre stabilesc regimul sancțiunilor aplicabile în cazul nerespectării dispozițiilor naționale adoptate conform prezentei directive și iau toate măsurile necesare pentru asigurarea aplicării acestora. Sancțiunile astfel prevăzute, care pot consta în despăgubirea victimei, trebuie să fie efective, proporționale și disuasive. Statele membre notifică aceste dispoziții Comisiei până la 2 decembrie 2003, iar toate modificările ulterioare aferente, în cel mai scurt timp.

C. DISPOZIȚII RELEVANTE DE DREPT INTERN

Legea din 3 decembrie 2010 privind transpunerea anumitor dispoziții ale dreptului Uniunii Europene în domeniul egalității de tratament (*Dziennik Ustaw din 2020, poziția 2156 – text consolidat*) – denumită în continuare „Legea privind egalitatea”

Articolul 2 alineatul 1. Prezenta lege se aplică persoanelor fizice și persoanelor juridice, precum și entităților organizaționale fără personalitate juridică a căror capacitate juridică este recunoscută de lege.

Articolul 4 punctul 2. Prezenta lege se aplică în ceea ce privește:

[...]

2) condițiile de acces la o activitate economică sau profesională și de exercitare a acesteia, inclusiv, în special, în contextul unui raport de muncă sau al muncii prestate în temeiul unui contract de drept civil;

[...]

Articolul 5. Legea nu se aplică în ceea ce privește:

[...]

3) libertatea de alegere a cocontractantului, în măsura în care aceasta nu se bazează pe sex, origine rasială, origine etnică sau naționalitate;

[...]

Articolul 8 alineatul 1 punctul 2.

1. Este interzisă orice inegalitate de tratament între persoanele fizice pe motive de sex, origine rasială, origine etnică, naționalitate, religie, confesiune, convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală în ceea ce privește:

[...]

2) condițiile de acces la o activitate economică sau profesională și de exercitare a acesteia, inclusiv, în special, în contextul unui raport de muncă sau al muncii în temeiul unui contract de drept civil;

[...].

Articolul 13.

1. Orice persoană căreia i se aduce atingere ca urmare a încălcării principiului egalității de tratament are dreptul la despăgubiri.

2. În situațiile de încălcare a principiului egalității de tratament se aplică dispozițiile Legii din 23 aprilie 1964 – Codul civil [*omissis*].

D. OBIECTUL LITIGIULUI PRINCIPAL

În prezenta cauză, reclamantul solicită pârâtei suma de 47 924,92 PLN împreună cu dobânda legală calculată de la data depunerii cererii până la data plății, constând în suma de 35 943,69 PLN cu titlul de prejudiciu material și suma de 11 981,23 PLN cu titlul de prejudiciu moral pentru încălcarea principiului egalității de tratament pe motive de orientare sexuală sub forma unei discriminări directe în ceea ce privește condițiile de acces la o activitate economică și de exercitare a acesteia în temeiul unui contract de drept civil. În susținerea cererii, reclamantul afirmă că pârâta a săvârșit o discriminare directă pe motivul orientării sexuale a

reclamantului prin anularea programului de lucru al reclamantului prevăzut pentru luna decembrie 2017, prin care urma să fie executat contractul lunar de prestări servicii încheiat la 20 noiembrie 2017, și prin neîncheierea unui nou contract de prestări servicii cu reclamantul, încetând astfel colaborarea părților. Ca motiv probabil pentru anularea programului de lucru și încetarea colaborării de către pârâtă, reclamantul a indicat publicarea de către acesta împreună cu partenerul său de viață pe YouTube a cântecului de sărbători „Pokochaj nas w święta” [„Iubește-ne de sărbători”] ca parte a proiectului „J. & D.”, menit să arate că cuplurile de același sex care trăiesc în Polonia nu sunt diferite față de cuplurile de sexe diferite.

Pârâta a solicitat respingerea acțiunii pentru motivul că nu a încălcat principiul egalității de tratament. Pârâta a susținut că nici ea, nici dispozițiile legale nu au garantat reclamantului prelungirea contractului de prestări servicii încheiat între părți. Ea a explicat că, în luna decembrie 2017, în cadrul societății pârâte a avut loc o reorganizare în cadrul căreia activitatea de elaborare de programe la care face referire reclamantul urma să fie transferată către nou-creata Agenție de creație, regie și publicitate. Decizia de a înceta colaborarea cu reclamantul a fost luată de persoana responsabilă de efectuarea reorganizării. Mai mult, pârâta a subliniat că orientarea sexuală a reclamantului era notorie.

Părțile sunt în dezacord cu privire la motivul încetării de către pârâtă a colaborării cu reclamantul și, prin urmare, cu privire la aspectul dacă acest motiv a constituit o discriminare directă pe motive legate de orientarea sexuală a reclamantului.

E. SITUAȚIA DE FAPT

[*omissis*]

Reclamantul este o persoană homosexuală. Împreună cu partenerul său de viață, el militează pentru comunitatea LGBT în scopul promovării toleranței față de cuplurile homosexuale care trăiesc în Polonia. În cadrul acestei activități, reclamantul și partenerul său administrează un canal YouTube ca parte a acțiunii „J. & D.”, unde publică materiale care promovează toleranța față de relațiile homosexuale. La 4 decembrie 2017, pe canalul YouTube menționat, reclamantul și partenerul său au publicat un videoclip muzical de Crăciun intitulat „Pokochaj nas w Święta” [„Iubește-ne de sărbători”], care prezintă sărbătorirea Crăciunului de către cupluri homosexuale. Reclamantul și-a început activitatea online legată de promovarea toleranței în anul 2016, când el și partenerul său au lansat un videoclip pe o melodie de succes a grupului Roxette, iar apoi au publicat un videoclip despre participarea lor la GayGala din Stockholm, la invitația grupului Roxette. Reclamantul și partenerul său au fost invitați la emisiunea Dzień Dobry TVN difuzată de postul național de televiziune TVN cu ocazia căsătoriei lor, care a avut loc în luna iunie 2017 în Portugalia. Angajații și colaboratorii redacției unde își desfășura activitatea reclamantul în cadrul structurii organizatorice a pârâtei aveau cunoștință despre orientarea sexuală a reclamantului.

Pârâta conduce un post public de televiziune la nivel național, având peste 2 000 de angajați. Reclamantul, în calitate de colaborator de nivel mediu în cadrul structurii pârâtei, nu avea contacte directe cu persoanele care administrează societatea pârâtă.

În perioada 2010-2017, colaborarea dintre reclamant și pârâtă a avut loc pe baza unor contracte succesive de prestări servicii încheiate pe termen scurt în mod regulat. Reclamantul a întreprins colaborarea menționată în cadrul activității sale economice independente. Colaborarea a implicat pregătirea de către reclamant a unor materiale precum montaj, teasere sau scurt-metraje, care erau ulterior utilizate în materialele de autopromovare ale pârâtei. Reclamantul își desfășura activitatea în cadrul unui departament intern al pârâtei, și anume Redacția de regie și promovare a Programului 1, condus de W.S. Conform contractelor de prestări servicii încheiate, durata programului de lucru al reclamantului era de o săptămână, timp în care acesta pregătea materiale pentru programele de autopromovare ale pârâtei. Superiorul direct al reclamantului, W.S., a organizat programul reclamantului și al unui alt jurnalist care desfășura aceleași activități astfel încât fiecare dintre ei să aibă două ture de câte o săptămână pe lună.

Începând cu luna august 2017, structurile interne ale pârâtei urmau să fie supuse unei reorganizări care consta, printre altele, în crearea unei noi unități, Agenția de creație, publicitate și regie. Noua unitate urma să fie o agenție comună pentru toate programele de televiziune ale pârâtei care să înlocuiască redacțiile existente pentru fiecare program. Sarcina efectuării reorganizării și verificării colaboratorilor care urmau să fie transferați la noua agenție a fost încredințată de pârâtă noilor angajați, I.Ș. și P.K.

La sfârșitul lunii octombrie-începutul lunii noiembrie 2017, P.K. a organizat o întâlnire cu Redacția de regie și promovare a Programului 1, în cadrul căreia a informat persoanele care au trecut cu succes evaluarea colaboratorilor efectuată în legătură cu reorganizarea planificată, indicându-l pe reclamant printre acele persoane.

La 20 noiembrie 2017, părțile au încheiat un contract de prestări servicii pentru o perioadă de o lună. La 29 noiembrie 2017, reclamantul a primit din partea superiorului său direct programul de lucru pentru luna decembrie 2017, care prevedea două ture de câte o săptămână începând cu 7 și 21 decembrie 2017.

La 4 decembrie 2017, reclamantul și partenerul său au lansat videoclipul pentru piesa de sărbători „Pokochaj nas w święta” [„Iubește-ne de sărbători”].

La 5 sau 6 decembrie 2017, a avut loc o întâlnire privind pregătirea materialelor de sărbători care urmau să fie difuzate în cadrul programelor de televiziune ale pârâtei, la care au participat superiorul direct al reclamantului, W.S, precum și I.Ș, P.K. și șeful Redacției de regie și promovare a Programului 2, L.R. În cursul întâlnirii, s-a pus întrebarea dacă a fost planificat un spot de sărbători, la care I.Ș.

sau P.K. a răspuns că J. (Programul 1) are deja spotul său de Crăciun și proprii Moși Crăciun.

După această întâlnire, I.Ș. sau P.K. s-a adresat superiorului direct al reclamantului, W.S., pentru a solicita informații cu privire la programul de lucru al reclamantului, iar apoi i-a transmis acestuia instrucțiunea de a-l suspenda pe reclamant din activitățile sale și de încredința programul său de lucru unei alte persoane.

La 6 decembrie 2017, reclamantul a primit un e-mail din partea superiorului său direct cu privire la anularea programului de lucru care începea la 7 decembrie 2017 și care urma să fie preluat de un alt jurnalist.

La 20 decembrie 2017, reclamantul s-a adresat superiorului său direct, W.S., întrebând dacă trebuia să se prezinte pentru tura programată începând de la 21 decembrie 2017. Ca răspuns, a primit informația că P.K. nu intenționa să colaboreze cu reclamantul.

În consecință, reclamantul nu și-a efectuat programul de lucru în luna decembrie 2017 și nu s-a încheiat niciun contract de prestări servicii cu acesta pentru perioada următoare. Astfel, colaborarea dintre părțile din litigiu s-a încheiat.

Pârâta nu a comunicat reclamantului nicio obiecție cu privire la calitatea materialelor pregătite de acesta.

În locul reclamantului a fost angajată K.K., care nu deținea calificările și experiența necesare pentru a desfășura activitățile desfășurate anterior de reclamant.

Activitatea Agenției de creație, publicitate și regie a început oficial la 1 ianuarie 2018.

F. MOTIVAREA TRIMITERII PRELIMINARE

Prezenta instanță adresează întrebarea preliminară de mai sus întrucât, în cursul examinării cauzei, a avut îndoieli cu privire la admisibilitatea excluderii aplicării protecției prevăzute de Directiva 2000/78/CE în ceea ce privește libertatea de alegere a cocontractantului, în măsura în care aceasta nu se bazează pe sex, origine rasială, origine etnică sau naționalitate, în situația în care discriminarea bazată pe orientarea sexuală ar viza alegerea unei persoane fizice care este parte la un contract de drept civil și care desfășoară o activitate nesalariată în cadrul activității sale economice.

Domeniul de aplicare al Directivei 2000/78/CE este definit la articolul 3 din aceasta. În prezenta cauză, sunt relevante dispozițiile articolului 3 alineatul (1) punctele (a) și (c), care garantează aplicarea protecției împotriva discriminării în ceea ce privește condițiile de acces la încadrare în muncă, la activități nesalariate

sau la muncă, inclusiv criteriile de selecție și condițiile de recrutare, precum și condițiile de încadrare și de muncă. Directiva 2000/78/CE nu definește noțiunea de activitate nesalariată și nu precizează măsura în care o astfel de activitate nesalariată ar trebui să intre sub incidența protecției conferite de directivă, și anume dacă această protecție poate fi exclusă prin protejarea dreptului cocontractantului persoanei discriminate pe baza criteriilor discriminatorii menționate la articolul 1 din directivă de a alege cocontractantul cu care dorește să colaboreze în cadrul activității sale economice.

Prezenta instanță a exprimat aceste îndoieli în contextul prezentei cauze în lumina dispozițiilor de drept intern de transpunere a Directivei 2000/78/CE, și anume articolul 5 alineatul 3 din Legea privind egalitatea, care exclude din sfera protecției prevăzute de legea respectivă situația libertății de alegere a cocontractantului, în măsura în care aceasta nu se bazează pe sex, origine rasială, origine etnică sau naționalitate. O astfel de reglementare ar însemna că o discriminare se poate produce pe baza criteriului orientării sexuale, cu condiția ca discriminarea să se manifeste în libertatea de a alege un cocontractant. Această problemă are un impact direct asupra soluționării prezentei cauze, întrucât pârâta, în exercitarea libertății sale de alegere a cocontractantului, a decis să nu încheie un nou contract de prestări servicii cu reclamantul, care desfășoară o activitate independentă. Potrivit prezentei instanțe, exercitarea de către reclamant a unei activități independente ar trebui clasificată drept activitate nesalariată în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2000/78/CE. În plus, în opinia instanței, scopul articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2000/78/CE este de a oferi protecție împotriva discriminării pe baza criteriului orientării sexuale inclusiv într-o astfel de situație, deoarece neîncheierea unui contract cu o persoană care desfășoară o activitate economică exclusiv în considerarea orientării sale sexuale apare ca fiind o manifestare a restricționării condițiilor de acces la încadrarea în muncă.

În temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, interpretarea articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Directiva nr. 2000/78/CE este de competența exclusivă a Curții de Justiție a Uniunii Europene, astfel încât cererea de pronunțare a unei decizii preliminare este justificată.

[omissis]